

08.09.2022

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

GÜNLÜK BASIN ÖZETLERİ

**08 Eylül 2022
Perşembe**

RESMÎ GAZETE’DE BUGÜN

08 Eylül 2022 Perşembe

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

YÖNETMELİKLER

- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Personeli Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Geçici Barınma Merkezlerinin İşletilmesi ve Yönetilmesi Amacıyla Tefrik Edilen Ödeneğin Özel Hesaba Aktarılması, Harcanması, Muhasebeleştirilmesi, Denetlenmesi ve Alımlara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Askerlik Yükümlülüğünü Yerine Getirirken Ölen veya Engelli Hale Gelenlere Tazminat Ödenmesi Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Türkiye Elektrik İletim Anonim Şirketinin 4734 Sayılı Kamu İhale Kanununun 3 üncü Maddesinin (g) Bendi Uyarınca Yapacağı Mal ve Hizmet Alımlarında Uygulanacak Usul ve Esaslara Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik
- Elektrik Piyasası Bağlantı ve Sistem Kullanım Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

TEBLİĞ

- İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2019/8)’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ

Partililere ‘sahada kalın’ talimatı

BirGün/Ankara

CHP Parti Meclisi Genel Merkez’de toplanıyor. CHP Lideri Kemal Kılıçdaroğlu’nun başkanlığında yapılacak Parti Meclisi toplantısında, “İktidara yürüyüş” stratejisi ele alınacak.

CHP Parti Meclisi toplantısı Genel Başkan Kemal Kılıçdaroğlu’nun sunuş konuşması ile başlayacak. Güncel siyasi gelişmeler hakkında değerlendirmelerde bulunacak Kılıçdaroğlu’nun konuşmasında seçim çalışmalarına ağır vereceği bildirildi. Edinilen bilgiye göre, TBMM’nin tatile girmesinin ardından saha çalışmalarını artıran partililerden bu temaslarını sürdürmesini isteyecek olan Kılıçdaroğlu, bu buluşmaların halkın CHP’ye yakınlığını artırdığını vurgulayacak. Toplantıda, TBMM’nin 1 Ekim’de yeniden mesaiye başlayacak olmasına karşın milletvekillerinin aynı anda farklı şehirlerde gerçekleştirdiği temasları sürdürmesi talimatı vereceği bildirilen Kılıçdaroğlu’nun, "Erken ya da zamanında bir seçime karşı sahada kalmayı sürdürün" demesi bekleniyor. Kılıçdaroğlu’nun konuşmasında ayrıca, “Altılı Masa, ittifak ve Cumhurbaşkanı adaylığı” konularında da birlikte hareket edilen partilerle sorun yaşanmasına neden olacak açıklamalardan kaçınılmasını isteyeceği ifade edildi.

CHP Parti Meclisi toplantısının bir diğer gündem maddesi ise yaklaşan seçimler öncesinde “İktidara yürüyüş stratejisi” olacak. 2020 yılında ilan edilen İkinci Yüzyıla Çağrı Beyannamesi kapsamında 2023 seçimlerine yönelik çalışmalarını sürdüren partide, ülke genelinde etkisini hissettiren mevcut sorunlar görüşülecek. Ayrıca parti yöneticileri tarafından başta ekonomi olmak üzere, yaşanan sorunlara yönelik çözüm önerileri paylaşılacak. Altılı Masa ile gerçekleştirilen birliktelik, mevcut Millet İttifakı’nın geleceği ve genişletilmesi ihtimali de toplantıda tartışılacak konular

arasında yer alacak. CHP Parti Meclisi, olası bir iktidarda Türkiye’de istikrarlı bir yönetim oluşturma yollarını da tartışacak. AKP ve MHP ittifakının iktidardan uzaklaştırılması durumunda, iki partinin yeniden iktidar olmaması ve yeni hükümetin kalıcı olmasını sağlayacak strateji de tartışmaya açılacak.

CHP’Yİ BAĞLAMAZ

Öte yandan CHP İstanbul Milletvekili Gürsel Tekin’in HDP’den ‘diğer her parti gibi bakan çıkabileceği’ne ilişkin sözlerine yönelik tartışmalar sürüyor. CHP Sözcüsü ve Genel Başkan Yardımcısı Faik Öztrak, KRT TV’de kendisine Gürsel Tekin’in açıklamalarının sorulması üzerine "CHP’nin görüşlerini, CHP’nin Genel Başkanı, CHP’nin sözcüsü ve CHP’nin Grup Başkanvekilleri açıklar. Milletvekillerinin açıkladığı görüşler, kendi kişisel görüşleridir. Bu kadar tartışılmasını anlamak mümkün değil" yanıtını verdi.

AYDINLIĞA ÇIKARACAĞIZ

CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu, Ankara Büyükşehir Belediyesi Yeni Balık Hali ve Başkent İlçeler Terminali Açılış Töreni’ne katıldı. Burada konuşma yapan Kılıçdaroğlu, "Toplumun kucaklaşmasına ortam hazırlıyorum. Bütün bunlar aynı zamanda helalleşmemize ortam hazırlıyor. Helalleşiyoruz. Hiç kimsenin kimliğini, yaşam tarzını, inancını sorgulamadan bu ülkede herkesin huzur içinde yaşayacağı bir Türkiye’yi inşa etmeye çalışıyoruz. Millet İttifakı olarak yapıyoruz, 6 lideriz orada. Hepimiz bu ülkede barış, huzur istiyoruz. Bizi ayırmak, bölmek isteyenler başkaları. Biz ayrılmayacağız" dedi.

Kırsal kalkınma desteklerinde tarih uzatıldı

Kırsal kalkınma destekleri kapsamında yatırım projelerinin fiziki tamamlanma tarihi uzatıldı.

Kırsal kalkınma destekleri kapsamında tarıma dayalı ekonomik yatırım projeleri ile kırsal ekonomik altyapı yatırım projelerinin fiziki tamamlanma süre sınırı uzatıldı.

Resmi Gazete'nin bugünkü sayısında yayımlanan ve kırsal kalkınma destekleri kapsamında tarıma dayalı ekonomik yatırımların desteklenmesi hakkında tebliğ ile kırsal ekonomik altyapı yatırımlarının desteklenmesi hakkında tebliğde değişiklik yapan tebliğlerle bu süre sınırıyla ilgili düzenlemeler yapıldı.

Buna göre, her iki tebliğ kapsamında; 2020-2021 başvuru dönemindeki yatırım projelerinin fiziki olarak son tamamlanma süre sınırı 1 Temmuz'dan 1 Kasım'a uzatıldı.

Putin'den Avrupa'ya tahıl tepkisi: Erdoğan'la görüşeceğim

Rusya Devlet Başkanı Putin, tavan fiyat uygulanırsa Rus enerji kaynaklarının sevkiyatını durduracaklarını söyledi. Batı'nın anlaşmanın hükümlerine uymadığını ve tahılın büyük bir kısmının fakir ülkeler yerine AB'ye gittiğini söyleyen Putin, konuyu Erdoğan'la görüşeceğini ifade etti.

Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin, G7 ve Avrupa Birliği'nin Rus petrol ve doğal gaz ürünlerine tavan fiyat uygulama planlarına tepki göstererek, "Eğer sözleşmelerimize ve çıkarlarımıza aykırı olursa petrol, doğal gaz veya kömür, hiçbir şey göndermeyiz. Batı bize şartlarını dikte edebilecek konumda değil, mantıklı düşünsünler." dedi.

Putin, Vladivostok'ta düzenlenen Doğu Ekonomi Forumu'nda Çin Ulusal Halk Kongresi Daimi Komitesi Başkanı Li Zhanshu, Ermenistan Başbakanı Nikol Paşinyan, Moğolistan Başbakanı Luvsannamsrai Oyun-Erdene ve Myanmar'ın askeri lideri General Min Aung Hlaing'in katıldığı oturumda konuştu.

"Türbini verin, Kuzey Akım'ı faaliyete geçirelim"

Rusya'nın enerjiyi bir silah olarak kullandığına yönelik suçlamaları kabul etmediklerini belirten Putin, "Bu tam bir saçmalık. Bize gelen talep doğrultusunda doğal gaz sevk ediyoruz. Eğer türbini verirsiniz Kuzey Akım'ı yarın faaliyete geçiririz. Ama vermiyorlar." dedi.

Putin, Ukrayna'nın, toprakları üzerinden Avrupa'ya giden Rus gazının giriş noktalarını kendisinin azalttığını, Yamal-Avrupa hattını ise Polonya'nın kapattığını söyledi.

Almanya'da Kuzey Akım 2'nin açılması için protestolar yapıldığına işaret eden Putin, "Tüketicilerin bu talebini paylaşıyoruz, hemen yarın hattı faaliyete geçirebiliriz ancak Kuzey Akım 2'ye yönelik yaptırımları biz uygulamıyoruz. Amerikalıların baskıları yüzünden yaptılar. Eğer gerekirse Kuzey Akım'ı faaliyete geçirebiliriz" diye konuştu.

"Batı bize şartlarını dikte edebilecek konumda değil"

Putin, G7 ve Avrupa Birliği'nin (AB) Rus petrol ve doğal gazına tavan fiyat uygulamak istemesini eleştirerek, şunları söyledi:

"(Tavan fiyat) Avrupa da dahil olmak üzere dünya pazarlarında daha fazla fiyat artışına yol açacak başka bir saçmalık. Tümüyle aptalca bir adım. Eğer sözleşmelerimize ve çıkarlarımıza aykırı olursa petrol, doğal gaz veya kömür, hiçbir şey göndermeyiz. Batı bize şartlarını dikte edebilecek konumda değil, mantıklı düşünsünler." ifadelerini kullandı.

Putin, ABD'nin kendi gazını Rus gazına göre çok daha pahalı bir şekilde Avrupa'ya satmak istediğini sözlerine ekledi.

"Avrupa sömürgeciliğe devam ediyor, Erdoğan'la görüşeceğim"

Ukrayna'dan sevkiyatı gerçekleştirilen tahılın neredeyse tümünün Avrupa'ya gittiğini anlatan Putin, "Birleşmiş Milletler Dünya Gıda Programı kapsamında Ukrayna'dan giden 87 tahıl yüklü geminin sadece 2 tanesi Afrika'ya gitti. Geriye kalanı Avrupa'ya sevk edildi." diye konuştu.

Putin, Avrupalı ülkelerin tahıl krizinde sömürgeciliğe devam ettiklerini belirterek, "Çok sayıda Avrupa ülkesi, geçen on yıllarda ve yüzyıllarda olduğu gibi bugün de sömürgeciliğe devam ediyor. Gelişmekte olan ülkeleri kandırdılar ve kandırmaya devam ediyorlar." dedi.

Avrupa'nın söz konusu yaklaşımı nedeniyle küresel gıda krizinin derinleşeceğini vurgulayan Putin, "Bu yönde giden tahıl ve diğer gıdaların rotasını sınırlamayı değerlendirmek gerekiyor. Bu konuyu kesinlikle Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ile istişare edeceğim." şeklinde konuştu.

Rus ekonomisi ve Zaporijya Nükleer Santrali'nde durum

Putin, Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı'nın (IAEA) Zaporijya Nükleer Santrali'ne ilişkin hazırladıkları rapora da değinerek, "Her ne kadar ABD ve Avrupa'nın baskısı altında santrale yönelik saldırıların Ukrayna tarafından geldiğini söyleyemeseler bile

UAEA raporuna güveniyorum. Bizim orada askerlerimiz var kendimize mi saldırı yapacağız? Saçmalık." ifadesini kullandı.

Liz Truss'un İngiltere'nin yeni Başbakanı olma sürecini değerlendiren Putin, "İngiltere'deki lider seçimi, demokratik prensiplerden oldukça uzak. Önceki parlamento seçimlerini kazanan parti çerçevesinde gerçekleşiyor ve İngiliz halkı hükümet değişikliğinde yer almıyor." dedi.

Rusya'nın, Batı'nın ekonomik, finansal ve teknolojik saldırganlığıyla karşı karşıya kaldığını anlatan Putin, şöyle konuştu:

"Rusya'nın döviz ve finans piyasaları istikrar kazandı, enflasyon düşüyor. İşsizlik oranı yüzde 4'ün altında, tarihi düşük seviyede. Girişimciler de dahil olmak üzere ekonomiye ilişkin tahminler ve değerlendirmeler artık çok daha iyimser. Ekonomik durum genel olarak istikrar kazandı. Ancak tabii ki bazı sektörlerde ve bölgelerde, ülkedeki bazı işletmelerde, özellikle de Avrupa'ya ihracat yapan veya ürünlerini oraya tedarik edenlerde sorunlar görüyoruz."

Yeni KGF paketinin büyüklüğü 420 milyar liraya çıkabilir

Hazine ve Maliye Bakanı Nureddin Nebati önceki gün sosyal medya hesabından yaptığı duyuruda yeni bir Hazine Destekli Kefalet Paketi çalışması yürütüldüğünü açıkladı. Gazetemiz bu çalışmaya ilişkin ilk haberi 15 Ağustos'ta "KGF musluğu yeniden açılıyor" başlığıyla duyurmuştu.

Hüseyin GÖKÇE

Hazine ve Maliye Bakanı Nureddin Nebati sosyal medya hesabından yaptığı duyuruda yeni bir Hazine Destekli Kefalet Paketi çalışması yürütüldüğünü açıkladı. DÜNYA bu çalışmaya ilişkin ilk haberi 15 Ağustos'ta "KGF musluğu yeniden açılıyor" başlığıyla duyurmuştu.

Bakan Nebati, açıklamasında Türkiye Ekonomi Modeli kapsamında bugüne kadar uygulanan destek paketlerinin, teminat eksikliği bulunan işletmelerin finansman ihtiyaçlarını karşılaması hususunda önemli bir işlev gördüğünü kaydetti.

Paketin, ekonominin lokomotifi olan KOBİ'leri odağına alan bir anlayışla kurgulandığına dikkat çeken Nureddin Nebati, "Teknik çalışmaların tamamlanmasına müteakip hazırlanan paketin kullandırım koşulları ve diğer tüm detayları kamuoyumuzun bilgisine sunulacaktır" ifadelerini kullandı.

Resmi Gazete'de 13 Ağustos'ta yayımlanan Cumhurbaşkanı Kararı ile KGF kefalet üst limiti 500 milyar liradan 1 trilyon liraya yükseltilmişti. Bu değişiklikte birlikte, KGF'nin kefalet verebileceği kredilerin toplam tutarı 500 milyar liradan 1 trilyon liraya çıkarılmıştı. 5 Eylül itibarıyla KGF aracılığıyla verilen kefaletin toplam tutarı 582 milyar lira. KGF'nin kefalet sınırı da 1 trilyon lira. Buna göre Bakan Nebati'nin bahsettiği paketin büyüklüğü 418 milyar liraya kadar çıkabilecek.

‘Yuva’ya dönüş sınırlı kaldı

KKM’nin ardından yurtdışı yerleşikler için şubatta devreye alınan YUVAM hesabına ilişkin Merkez Bankası veri yayımlamıyor. Ancak BDDK’nın aylık verilerinin ayrıntılarından yapılan hesaplamalara göre yurtdışı yerleşiklerin TL mevduatının toplam mevduatlarındaki payı YUVAM öncesine göre sadece 0.5 puan arttı.

Şebnem TURHAN

Döviz kurlarındaki sert yükseliş sonrası yurtiçinde vatandaşın döviz talebini düşürmek ve Merkez Bankası rezervlerini güçlendirmek için uygulamaya giren kur korumalı mevduat hesabı Merkez Bankası tarafından şubat ayında yurtdışı yerleşikler için de geçerli hale getirildi. Şubatta başlayan ve YUVAM hesabı olarak adlandırılan uygulama yurtdışında yaşayan Türk vatandaşlarının mevduatını TL’ye dönüştürmeyi hedefliyordu. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) verilerine göre YUVAM hesabının devreye alınmadan önceki ocaktan temmuz sonuna kadar yurtdışı yerleşiklerin TL cinsi mevduatı yüzde 45,33 artarak 72 milyar 191 milyon liraya çıksa da toplam yurtdışı yerleşiklerin mevduatı içindeki payı sadece 0.5 puan yükseldi. Yurtdışı yerleşiklerin Türkiye’deki hesaplarında ağırlık ise döviz mevduatında. BDDK verilerine göre yurtdışı yerleşiklerin döviz mevduatı büyüklüğü 389 milyar 350 milyon lira ve ocaktan temmuza yükseliş 40,32 ve payı ise yüzde 82,8. Yurtdışı yerleşiklerin toplam mevduatı ise 470 milyar 187 milyon lira oldu. Merkez Bankası YUVAM hesaplarının büyüklüğüne ilişkin verileri yayımlamıyor. Ancak Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu’nun aylık verilerinden bankacılık sektöründeki yurtdışı yerleşiklerin TL ve yabancı para cinsi mevduatlarının ayrıntılarına ulaşılabilir. YUVAM hesabının işleyişi de bankacılık sektörü üzerinden yürütüldüğü için bu hesaplardaki değişim YUVAM hesabı uygulamasının gidişatı hakkında bilgi veriyor.

TL mevduatın toplam mevduattaki payı 0.5 puan arttı

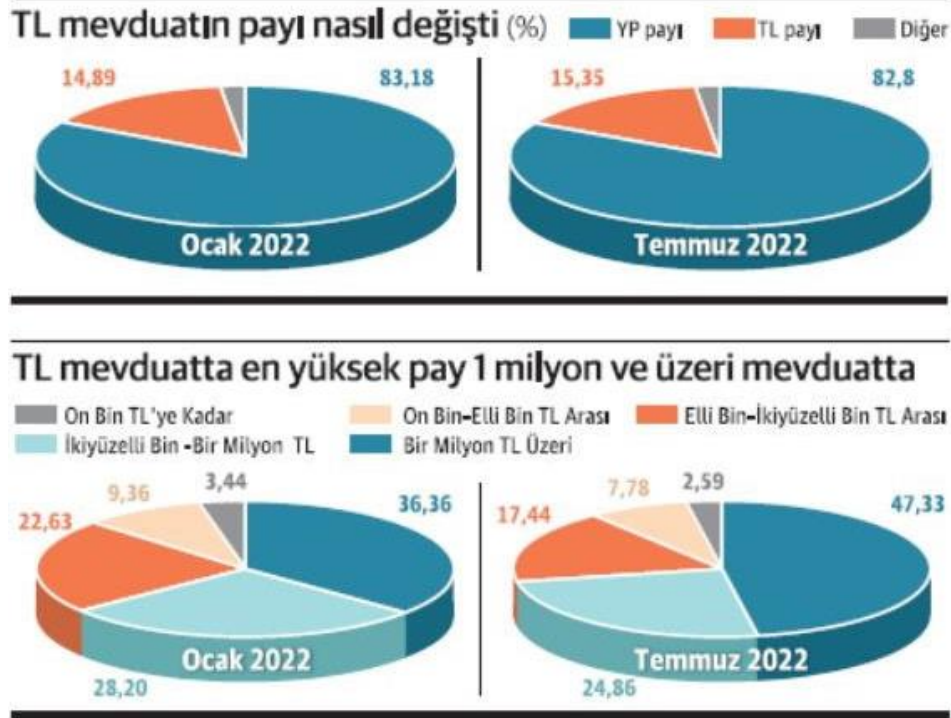
BDDK en son temmuz ayı verilerini açıkladı. Buna göre yurtdışı yerleşiklerin Türk bankalarındaki toplam mevduatı 470 milyar 187 milyon lira seviyesinde. Türk bankalarındaki toplam mevduatta yurtdışı yerleşiklerin payı yüzde 6,3 seviyesinde. Temmuz itibarıyla bankacılık sektörünün mevduat büyüklüğü 7 trilyon 456 milyar 945 milyon lira. Ocakta ise yurtdışı yerleşiklerin mevduatının bankacılık sektöründeki toplam mevduatındaki payı yüzde 6,2 idi. Yurtdışı yerleşiklerin YUVAM hesabı devreye girmeden önce ocak ayında toplam mevduatı 333 milyar 546 milyon lira idi. Temmuzda 470 milyar 187 milyon liraya çıktığı için YUVAM hesabı sonrasında yurtdışı yerleşiklerin Türk bankalarındaki toplam mevduatı yüzde 41 artış gösterdi. Yurtdışı yerleşiklerin ocakta 49 milyar 674 milyon lira olan TL cinsi mevduatı temmuzda 72 milyar 191 milyon liraya çıkarken, döviz cinsi mevduatı da ocaktaki 277 milyar 469 milyon liradan 389 milyar 350 milyon liraya çıktı. Yurtdışı yerleşiklerin toplam mevduatının içinde TL mevduatın payı ocakta yüzde 14,89 seviyesindeydi, YUVAM hesabının devreye girmesi sonrası temmuz itibarıyla bu pay yüzde 15,35'e yükseldi. Döviz mevduatının payı ise ocaktaki yüzde 83,18 seviyesinden temmuzda yüzde 82,80'e geriledi. Yani yurtdışı yerleşiklerin Türk bankalarındaki toplam mevduatında TL mevduatın payı 0.5 puan arttı, döviz mevduatın payı da 0.4 puan azaldı. TL mevduatta 1 milyon lira ve üzeri mevduat hep büyük bir pay sahibi iken YUVAM hesabının devreye girmesinin ardından hızlı bir yükseliş sergiledi. BDDK verilerinden yapılan hesaplama göre TL mevduatta 10 bin liraya kadar olan mevduat ocaktan temmuza yüzde 9,55, 10 bin ile 50 bin TL arası mevduat yüzde 20,75, 50 bin ile 250 bin arası mevduat yüzde 11,95, 250 bin ile 1 milyon lira arası mevduat yüzde 28,12 artış gösterdi. 1 milyon ve üzeri mevduat ise ocak ayından temmuz sonuna kadar yüzde 89,15 gibi çok hızlı bir artış sağladı. Bu hızlı artışın sonrasında ise yurtdışı yerleşiklerin TL mevduatı içinde 1 milyon ve üzeri mevduatın payı ocaktaki yüzde 39,36 seviyesinden temmuzda yüzde 47,33'e çıktı. Bu payda yaklaşık 11 puanlık artışa işaret ediyor.

Yurtdışı yerleşiklerin TL mevduatı (milyon TL)

	TL mevduat	YP mevduat	Toplam mevduat
Temmuz'21	50.259,91	185.229,46	240.043,19
Ağustos	49.938,07	180.907,94	235.256,84
Eylül	51.530,03	189.018,58	244.964,58
Ekim	46.078,94	200.785,65	251.568,47
Kasım	48.104,89	272.532,91	326.903,51
Aralık	46.526,70	276.341,08	329.431,09
Ocak'22	49.674,40	277.469,91	333.546,95
Şubat	51.652,00	283.511,88	342.148,25
Mart	55.787,74	303.857,84	367.128,16
Nisan	59.527,83	300.175,50	367.350,91
Mayıs	63.757,75	338.609,46	410.589,39
Haziran	66.927,53	352.260,11	427.211,07
Temmuz	72.191,83	389.350,66	470.187,87

Hangi TL mevduat türleri ne kadar arttı (%)

On Bin TL'ye Kadar	9,55
On Bin-Elli Bin TL Arası	20,74
Elli Bin-İkiyüzelli Bin TL Arası	11,95
İkiyüzelli Bin -Bir Milyon TL	28,12
Bir Milyon TL Üzeri	89,15

Yurtdışı yerleşikler 3-12 ay arası vadeyi tercih etti

Yurtdışı yerleşiklerin Türk bankalarındaki mevduatının vade yapısı yine YUVAM hesabı hakkında bilgi veriyor. En büyük pay vadesiz hesaplarda bulunurken 3-12 ay arası vade aşamalarındaki ocaktan bu yana artış dikkat çekici. YUVAM hesapları ise 3, 6, 12 ve 24 aylık vadelerde açılabilir. Temmuz sonu itibarıyla yurtdışı yerleşiklerin 1 aya kadar vadede 22 milyar 36 milyon lira, 1-3 ay arası vadede 116 milyar 142 milyon lira, 3-6 ay arası vadede 27 milyar 420 milyon lira, 6-12 ay vadede 23 milyar 664 milyon lira ve 1 yıl üzeri vadede ise 75 milyar 896 milyon lira yer alıyor. Ocakta yurtdışı yerleşiklerin vadesiz hesabında 128 milyar 571 milyon lira bulunurken 1 aya kadar vadede 18 milyar 542 milyon lira, 1-3 ay arası vadede 91 milyar 969 milyon lira, 3-6 ay arası vadede 17 milyar 416 milyon lira, 6-12 ay arası vadede 17 milyar 759 milyon lira ve 1 yıl üzeri vadede ise 59 milyar 290 milyon lirası bulunuyordu. Bu veriler en yüksek artışın 3-6 ay arası vadede yüzde 57,4 ile yaşandığını ortaya koyarken ikincilik de yüzde 33,25 ile 6-12 ay arası vadede oldu. Bu veriler şayet yurtdışı yerleşikler YUVAM hesabı açıysa 3 ile 12 ay vadeyle açtıkları sonucuna götürebilir. Diğer vadelerde ise artış 3 ay vadede yüzde 26,3, 1 aya kadar vade yüzde 18,8 ve 1 yıl üzerinde ise yüzde 28 olarak hesaplandı. Yurtdışı yerleşiklerin toplam mevduatının yaklaşık yüzde 43,6'sının vadesiz hesapta yer alıyor. BDDK verilerine göre yurtdışı yerleşiklerin Türk bankalarında 205 milyar 31 milyon lirası vadesiz hesaplarda bulunuyor.

Yurtdışına yerleşik mudi sayısında %6,62'lik artış

BDDK verilerine göre yurtdışı yerleşiklerin Türk bankalarındaki mevduatların ezici bir çoğunluğu gerçek kişilerin elinde. Gerçek kişilerin TL ve döviz mevduatının toplam yurtdışı yerleşiklerin mevduatındaki payı yüzde 76,5 seviyesinde. Yurtdışında yerleşik

gerçek kişiler YUVAM hesabı devreye girdikten sonra Türk bankalarındaki TL mevduatlarını ocaktaki 44.4 milyar liradan temmuzda 66 milyar liraya yükselterek yüzde 48,63 arttırdı. Aynı dönemde yurtdışı yerleşik gerçek kişilerin döviz mevduatı da ocaktaki 219.2 milyar liradan temmuzda 293.6 milyar liraya çıkarak yüzde 34 artış gösterdi. Yurtdışında yerleşik ticari ve diğer kuruluşların TL mevduatı ocak ayındaki 5.3 milyar liradan 6.2 milyar liraya yani yüzde 17,32'lik artış yaşadı. Yurtdışına yerleşik ticari ve diğer kuruluşların döviz mevduatı ise ocaktaki 58.3 milyar liradan yüzde 64,31 artışla temmuzda 95.7 milyar liraya çıktı. Yurtdışında yerleşik mudi sayısı ocakta 1 milyon 775 bin 221 iken temmuzda 1 milyon 892 bin 862'ye çıktı. Yani yüzde 6,62 artış gösterdi.

KKM'nin toplam mevduattaki payı %16,4'e yükseldi

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun (BDDK) verilerine göre kur korumalı mevduat 26 Ağustos itibarıyla 1 trilyon 277 milyar 323 milyon liraya yükseldi. Bankacılık sektöründeki toplam mevduat ise 7 trilyon 782 milyar 331 milyon lira oldu. Böylece KKM'nin toplam mevduattaki payı yüzde 16,41'e yükselmiş oldu. Sektörün kredi hacmi ise 26 Ağustos itibarıyla 32 milyar 236 milyon lira arttı. Söz konusu dönemde toplam kredi hacmi 6 trilyon 595 milyar 954 milyon liradan 6 trilyon 628 milyar 190 milyon liraya çıktı. Verilere göre, tüketici kredileri tutarı, 26 Ağustos itibarıyla 5 milyar 544 milyon lira artışla 940 milyar 333 milyon liraya çıktı. Söz konusu kredilerin 353 milyar 402 milyon lirası konut, 27 milyar 880 milyon lirası taşıt ve 559 milyar 52 milyon lirası ihtiyaç kredilerinden oluştu. Söz konusu dönemde taksitli ticari kredilerin tutarı 9 milyar 991 milyon lira artarak 872 milyar 967 milyon liraya yükseldi. Bankaların bireysel kredi kartı alacakları da yüzde 3,6 artışla 315 milyar 571 milyon liraya çıktı. Bireysel kredi kartı alacaklarının 138 milyar 537 milyon lirası taksitli, 177 milyar 34 milyon lirası taksitsiz oldu. BDDK haftalık verilerine göre, bankacılık sektöründe takipteki alacaklar, 26 Ağustos itibarıyla bir önceki haftaya göre 907 milyon lira artarak 163 milyar 218 milyon liraya çıktı.

Ek bütçe de patladı...

Sene başında hazırladığı 2022 yılı bütçesi daha yılın ortasında tükenen iktidarın iki ay önce çıkarılan 2.8 trilyon liralık ek bütçenin tutmayacağı resmen ilan edildi. İktidar, TBMM'den yetki almadan 302 milyar TL daha harcamak istiyor.

Sözcü'den Erdoğan Süzer'in haberine göre, 2022 yılı bütçesinin daha yılın ortasında tükenmesinin ardından iki ay önce çıkartılan ek bütçe de patladı. Temmuz başında 1.7 trilyondan 2.8 trilyon liraya çıkarılan 2022 bütçesinin sessiz sedasız 3.1 trilyona yükseltildiği ortaya çıktı. Orta Vadeli Program'da (OVP) yer alan resmi verilere göre iktidar, TBMM'den geçen bütçe ve ek bütçe ödeneklerinin dışında yıl sonuna kadar en az 302 milyar lira daha harcayacak. Enflasyon ve kurlardaki yükselişin devam etmesi halinde harcamaların daha da artacağı, yıl bitmeden TBMM'ye ikinci bir ek bütçe yasa teklifinin daha getirilebileceği ifade ediliyor.

3.1 TRİLYON LİRA

Halkın belini büken ekonomik kriz devletin dengesini de bozunca iktidarın sene başında çıkardığı, 1 trilyon 751 milyar liralık bütçe yetersiz kaldı. AKP iktidarı 1 trilyon 80 milyar liralık ek bütçeyi TBMM'den geçirerek harcama yetkisini 2 trilyon 831 milyar liraya yükseltti. Adeta ikinci bir bütçe eklenerek devasa boyutlara çıkarılan ödeneklerin yıl sonuna kadar yeteceği iddia edilmişti. Ancak iktidarın harcamaları karşısında bu kaynağın da yetersiz kalacağı OVP'nin yayımlanmasıyla ortaya çıktı. İktidar, OVP'de yer alan 2022 yıl sonu bütçe gerçekleşme tahminine 2.8 trilyon yerine 3 trilyon 134 milyar lira yazdı. İktidar böylece daha iki ay önce yasalaştırdığı ek bütçe hedeflerini de tutturamayacağını resmen ilan etmiş oldu.

BORÇ ALIP HARCAYACAK

İktidar ek bütçeyi savunurken fiyatlardaki artışın vergi gelirlerini artırdığını, bu sayede ek bütçenin ilave borçlanmaya yol açmayacağını açıklamıştı. Bütçeye ek gelir kadar ek harcama yazıldığı için 278.3 milyar liralık bütçe açığı kağıt üstünde aynen korundu. Ancak OVP’de yer alan resmi veriler, 278 milyarlık normal bütçe açığı dışında 183 milyarlık ilave bütçe açığının daha oluşacağını ortaya koydu. Toplamda 461 milyarı aşacak açığı finanse edebilmek içinse Hazine ilave borçlanma yapmak zorunda kalacak.

Türkiye ile Sırbistan arasında kimlikle seyahat dönemi

Cumhurbaşkanı Erdoğan, "Sırbistan ile kimlikle seyahat konusunda imzalanan protokol, ilişkilerimizi yeni bir seviyeye çıkaracaktır." dedi.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, ziyarette bulunduğu Sırbistan'da baş başa ve heyetler arası gerçekleştirilen görüşmelerin ardından Sırbistan Cumhurbaşkanı Aleksandar Vucic ile ortak basın toplantısı düzenledi.

Vucic'e samimi ev sahipliği için teşekkür eden Erdoğan, az önce kendisiyle hem ikili, ardından heyetler arası formatta son derece verimli görüşmeler gerçekleştirdiklerini hatırlattı.

Erdoğan, görüşmelerde, ilişkileri kapsamlı şekilde ele aldıklarını, gelecek dönemde atacakları adımları değerlendirdiklerini, başta Bosna Hersek'teki gelişmeler olmak üzere bölgesel ve uluslararası konularda fikir alışverişinde bulunduklarını belirtti.

Sırbistan'la mükemmel düzeydeki ilişkilerin her geçen gün geliştiğine işaret eden Erdoğan, şöyle konuştu:

"Kimlikle seyahat konusunda az önce imzalanan protokol, ilişkilerimizi yeni bir seviyeye çıkaracaktır. Nitekim bu yıl itibarıyla Sırbistan'dan ülkemize 300 bin turist geldi. Bu demektir ki bu kimlikle seyahat başladığı andan itibaren hem sayı yükselecek, sayının yükselmesiyle kalmayacak, iş adamlarımız karşılıklı olarak yapacakları seyahatleri çok daha kolaylıkla gerçekleştireceklerdir. Kuzey Kıbrıs Türk

Cumhuriyeti, Azerbaycan, Gürcistan, Ukrayna ve Moldova'dan sonra Sırbistan karşılıklı olarak çipli kimlikle seyahatin mümkün hale geldiği 6'ncı ülke olacak."

Dün aynı zamanda Bosna Hersek ile de ilk adımı attıklarını anımsatan Erdoğan, Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulunda da bununla ilgili imzaların atılacağını kaydetti.

"Ticaret hacmimiz, istikrarlı artış eğilimini salgın koşullarına rağmen sürdürdü"

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, ekonomik ve ticari ilişkilerin, iş birliklerinin adeta dinamosu niteliğini taşıdığının altını çizerek, şöyle devam etti:

"Ticaret hacmimiz, istikrarlı artış eğilimini salgın koşullarına rağmen sürdürdü. Geçtiğimiz sene yüzde 33'ün üzerinde bir artışla 2 milyar dolarlık seviyeye yaklaştık. Ortak hedefimiz olan 5 milyar dolara ulaşmak için de aynı kararlılıkla çalışmaya devam edeceğimize inanıyorum. Gerek bunu ikili görüşmemizde teyit ettiğimiz gibi aynı zamanda heyetler arası görüşmede de teyit ettik. Sayın Cumhurbaşkanı'yla birlikte iştirak edeceğimiz Türkiye Sırbistan İş Forumu bu irademizin göstergesidir. Müteahhitlerimiz Sırbistan'da bugüne kadar 847 milyon dolar değerinde 50 projeye imza attı. Bu vesileyle müteşebbislerimize verdikleri destekten dolayı kıymetli dostum Vucic'e şahsım, milletim adına teşekkür ediyorum."

Yapımı tamamlanan Yenipazar-Tutin Devlet Yolu'nun da Vucic'in vizyoner yaklaşımının eseri olduğunu vurgulayan Erdoğan, şunları söyledi:

"TİKA Sırbistan'da 2022 sonu itibarıyla 350 proje ve faaliyet gerçekleştirmiş olacak. Ortak tarihi ve kültürel mirasımız Bayraklı Camii'nin restorasyonuna en kısa sürede başlayacağız. Her yıl Avrupa'da yaşayan çok sayıda vatandaşımız Türkiye'ye kara yoluyla seyahatlerinde Niş şehrinde konaklıyor. Bu nedenle Niş'te Konsolosluk büromuzu faaliyete geçirdik. Konsolosluk büromuz hem vatandaşlarımıza hizmet edecek hem de ticari, ekonomik ve kültürel ilişkilerin gelişmesine katkı sağlayacaktır."

Cumhurbaşkanı Erdoğan, görüşmelerde Balkanlar'da barış ve istikrara atfettikleri önemi bir kez daha teyit ettiklerini anlatarak, "Sırbistan ile Kosova arasında kimlik kartlarıyla sınır geçişleri konusunda uzlaşya varılmış olmasından büyük memnuniyet duyuyoruz. Başta plaka meselesi olmak üzere, diğer sorunlu hususlarda da en kısa sürede anlaşmaya varılmasını temenni ediyoruz." dedi.

Her daim sorunların diyalog yoluyla çözülmesini samimiyetle desteklediklerini vurgulayan Erdoğan, "Yardıımız talep edildiğinde tüm imkanlarımızla yapıcı ve tarafsız bir anlayışla gereken katkıyı veriyoruz. Bosna Hersek'teki üç toplumun uzlaştığı bir formatta tarafların bir araya getirilmesi için de üzerimize düşeni yapmaya hazırız." ifadelerini kullandı.

Erdoğan, toplantıda gazetecilerin sorularını da yanıtladı.

Erdoğan, "Ağustos ayında Kosova ve Sırbistan arasında gergin bir atmosfer söz konusuydu. Şu an bir nebze bu gergin atmosfer yatıştı ancak toplantıda bu hangi açıdan ele alındı ve Türkiye bu gergin atmosferin dinmesi için hangi pozisyonu olacak?" şeklindeki bir soru üzerine "Bu konuda Kosova-Sırbistan arasındaki bu sıkıntıyı aşabilmek için değerli dostumla her türlü desteğe var olduğumuzu söyledim ama şu andaki gelişmeler olumlu. Temenni ediyorum ki Balkanlar'daki bu yakalanan olumlu ivmeyi aynen devam ettirelim çünkü Balkanlar artık bu tür sıkıntılara tahammül edemez." ifadelerini kullandı.

"Tahrik üzerine kurulu bir politika güden Batı var"

Bir gazetecinin "Avrupa'daki zorlu enerji kriziyle ilgili bu zorlu sürecin size göre sorumlusu kim ve siz bunun ne şekilde aşılabileceğini düşünüyorsunuz? Yine bu sabah Putin'in yapmış olduğu açıklama ile ilgili olarak neler düşünüyorsunuz? Kendisi Avrupa ve dünyanın çok önemli bir tehlikeyle karşı karşıya olduğunu ifade etti." sorusunu yanıtlayan Erdoğan, her şeyden önce Türkiye olarak Rusya-Ukrayna arasında hep denge politikasını güttüklerini, bundan sonra da yine denge politikasını gütmeye devam edeceklerini söyledi. Cumhurbaşkanı Erdoğan, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Zira şu anda Batı'nın, isim saymaya filan gerek yok, takındığı tavrı doğru bulmadığımı çok açık söyleyebilirim. Zira tahrik üzerine kurulu bir politika güden Batı var. Böyle bir savaşı tahrik üzerine yürütmeye gayret ettiğiniz sürece oradan netice almak da mümkün olmayacaktır. Nitekim şu anda bu savaşın kazananı var diyebilir miyiz? Bu savaşın kazananı yok ama ben inanıyorum ki kaybedeni çok. Bunca insanlar ölüyor. İşin parasal boyutunu konuşmaya zaten gerek yok. Parasal boyutuna girdiğimiz zaman söylenen ne? Birisi diyor ki 'Ben Ukrayna'ya şu kadar parasal destek verdim.' Öbürü diyor 'Ben şu kadar destek verdim.' Peki nerede bu para? Bu da sadece laf ola beri gele."

"Rusya hafife alınacak bir ülke değil"

Bunun da sıkıntılı olduğunu dile getiren Erdoğan, şunları kaydetti:

"Silahlar gönderildiği söyleniyor. Ne kadar hurda varsa bu hurdaları Ukrayna'ya gönderiyorlar. İşin bu boyutuna baktığımız zaman ben 'Rusya bu işin galibidir.' veya 'Ukrayna bu işin galibidir.' diyemem ama şu ana kadar bizim güttüğümüz politika acaba bir an önce Rusya-Ukrayna arasındaki bu savaş biter mi? Bitmez mi? Biz bunun gayreti içerisindeyiz. Ama görünen o ki çok kısa zamanda biteceğe de bu iş benzemiyor ama Rusya'yı hafife alanlara da söylüyorum, yanlış yapıyorsunuz, Rusya hafife alınacak bir ülke değil. Ne oldu? Şu anda Rusya doğal gazı kesti. Fiyatlar bir anda Avrupa'da yükseldi. Şimdi herkes kara kara düşünüyor, 'Bu kış nasıl atlatacağız?' Bunları daha önce niye düşünmediniz? Elinde bu kadar önemli bir değer var Rusya'nın. Bunları daha önceden düşünmeniz gerekirdi ama bunları daha önceden düşünmediniz ve 'Şu anda stoklar ne durumda?' diye bunun konuşulması, bunun tartışılması yapılıyor. Burada tabii ki Rusya herkes ona saldırınca o da elindeki

imkanlarını, silahlarını ne yapacaktır? Kullanacaktır. Olay bu kadar basit. Temenni ediyoruz ki bir an önce neticeye varıp bu işi bitirmek ve bu işin bitirilmesiyle de dünya barışı yeniden yakalanmış olsun."

Erdoğan'dan paylaşım

Erdoğan, Türkiye ile Sırbistan arasında kimlikle seyahat edilmesine imkan sağlayacak protokole ilişkin paylaşım yaptı.

Erdoğan, sosyal medya hesabından yaptığı paylaşımda, "Türkiye ile Sırbistan arasında kimlikle seyahat edilmesine imkan sağlayacak protokolü imzaladık. Değerli dostum Aleksandar Vucic ile ülkelerimiz arasındaki ilişkileri yeni bir seviyeye çıkaracağına inandığımız bu protokolün hayırlı olmasını diliyorum." ifadesini kullandı.

Türkiye ile Sırbistan arasında 7 anlaşma

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Sırbistan ziyareti kapsamında 2 ülke arasında çeşitli alanlarda 7 anlaşma imzalandı.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Balkan turunun ikinci durağı olan Sırbistan'da temaslarını sürdürüyor. Erdoğan ve Sırbistan Cumhurbaşkanı Aleksandar Vučić başkanlığındaki baş başa ve heyetler arası görüşmelerin ardından, iki ülke arasındaki anlaşmaların imza törenine geçildi. Toplam 7 anlaşmanın imzalandığı törende ilk olarak iki ülke arasında 12 Temmuz 2010 Tarihinde Belgrad'da imzalanan Vizelerin Kaldırılmasına Dair Anlaşmada Değişiklik Yapılmasına İlişkin 1 Numaralı Protokol imzalandı.

İki ülkenin bakanları, Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma, İleri Teknolojilerde Yenilik Alanında İşbirliği Anlaşması, Orman Yangınları ile Mücadele Alanında İşbirliği Mutabakat Zaptı'nı imzaladı. Medya ve İletişim Alanında İşbirliğine İlişkin Mutabakat Zaptı ile Dijital Devlet Alanında İşbirliğine İlişkin Mutabakat Zaptı'nın imzalandığı törende, son olarak Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) ile Sırbistan Radyo Televizyonu (RTS) arasında İşbirliği Protokolü'ne imza konuldu.

Rusya Avrupa'ya gazı kesince niye mi “Bize ne” diyemeyiz?

Alaattin AKTAŞ

08 Eylül 2022 Perşembe

✓ Rusya'nın Avrupa'ya gazı kesmesi karşısında "Bize ne, Avrupa düşünsün" diyebilir miyiz? Ne yazık ki diyemiyoruz. Bu karar dönüp dolaşıp bizi de etkileyecek.

✓ Avrupa ya üretimi kısacak ya yüksek maliyete razı olacak. Üretim kesintileri başladı bile. Bu, enflasyonun yükselmesi, bizim de Avrupa'dan daha yüksek fiyata ithalat yapmamız demek.

Rusya-Ukrayna savaşı başladığında genel görüş, bu savaşın birkaç hafta, bilemediniz birkaç ay içinde biteceği yönündeydi. Birinci yanlış bu oldu. İkincisi; ki, bu biraz da ilk tahmine temel oluşturuyordu, Rusya'nın böyle bir savaş başlatmaktan ötürü bir anlamda dünyadan tecrit edileceği ve ekonomisinin bunu kaldıramayacağıydı. Ama pek hesaba katılmayan Rusya'nın Batı'dan başka kapılar bulabileceği idi. Ayrıca Rusya başka ülkelere pek de bağımlı olmayan bir ekonomik yapıya sahipti ve enerji konusunda dünyanın en zengin ülkelerinin başında geliyordu. Zaman, Rusya'nın Avrupa'ya değil, Avrupa'nın Rusya'ya bağımlı olduğunu bir kez daha gösterdi.

Hele hele doğalgaz kesilince... Rusya Avrupa'ya olan gazı kesti. Zaten Avrupa buna hazırlık yapıyordu ama ne kadar hazırlıklı olunursa olursun durum vahimdi.

Gaz konusunda bizim sıkıntımız en azından şimdilik yok. Zamlara ve kışın çıkacak faturaya değinmiyorum, o tümüyle ayrı.

Avrupa ülkeleri, başta da Almanya, vatandaşlarına kışın adeta göç etmelerini tavsiye etmeye başladı. En iyi adreslerden biri de Türkiye. Almanlar için onlar açısından adeta çerez parasına 22 günlük tatil turları düzenlendi bile. Türkiye'ye bu kış sezonunda önceki yıllardan çok daha fazla turist gelmesi bekleniyor. Sayı bir milyonu

rahatlıkla aşacak gibi. Biz de bundan pek memnun oluyoruz; döviz gelecek, diye. Olmamız da doğal.

Dedim ya bizim fiyatı dışında gaz sıkıntımız yok; hele bir de turist gelecek, belki için için “**iyi oldu**” da diyoruzdur. Tamam, turiste tabii ki gelme diyecek değiliz de, bu gazı kesme durumu sanki bizim ekonomimizi de fena etkileyecek; bu karar dönüp dolaşıp bizi de vuracak.

Nasıl mı?

Bu konuyu araştırırken Karadeniz Teknik Üniversitesi İktisat Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Yakup Küçükale'nin hazırladığı bir çalışmaya rastladım. Yakup Hocam ortaya çıkacak sorunları öyle sistematik bir şekilde sıralamıştı ki doğrusu ekleyecek başka bir yön göremedim.

Gelin sözü Prof. Küçükale'ye bırakalım:

- Rusya, Batı yaptırımları kalkıncaya kadar, kuzey boru hattından gaz aktarımının durdurulduğunu bildirdi. “Bize ne yahu, Avrupa düşünsün” diyemeyiz.

Bizi de birçok açıdan etkiliyor...

- Son yıllarda başta Almanya olmak üzere Avrupa'ya rekabet gücü veren en önemli etken ucuz Rus gazıydı. Avrupa şimdi bundan mahrum kaldı. Bu ne anlama mı geliyor? Öncelikle üretimde düşüş anlamına geliyor.
- Nitekim gaz kesintisi ya da gaz fiyatlarındaki artış nedeniyle bazı fabrikaların üretimlerini durdurduğu veya azalttığı biliniyor. Üretim kayıpları şimdiden başladı bile. Bu gaz kayıplarının telafisi mümkün değil mi? Mümkün...
- Nasıl mümkün? Gemilerle LNG, yani sıvılaştırılmış doğalgaz ithalatı akla gelen ilk çözüm. Yalnız burada şöyle bir sıkıntı var. Gemilerle getirilecek olan LNG, Rus doğalgazı kadar ucuz değil. Maliyeti daha yüksek. Bu yolun seçilmesi üretim maliyetlerinin artması demek.

Ya üretim kaybı ya maliyet artışı

- Yani Rusya'nın atmış olduğu adım, Avrupa'yı iki seçenek arasında bıraktı. Ya üretim kayıpları, yani arz daralması ya da üretim maliyetlerinde artış... Her ikisi de Avrupa'da “**yüksek enflasyon**” anlamına geliyor.
- Avrupa enflasyonunun yükselmesi neyi tetikleyecek? Euronun değer kaybını tetikleyecek tabii ki. Kimin enflasyonu daha yüksekse onun parası değer kaybeder. Euronun dolar karşısındaki değer kaybı devam edecek. Parite 0.90'ların da altına inerse şaşımam.
- Bunun bize etkisi ne? Klasik söylemdir: “**Türkiye ithalatını çoğunlukla dolar cinsinden, ihracatını çoğunlukla euro cinsinden yapar.**” Evet, bu doğrudur. Yani, bizim açımızdan ithalat pahalılaşırken, ihracat ucuzlayacaktır.

- Bu da, zaten çok da iyi durumda olmayan dış ticaret dengemizin daha da bozulacağı anlamına gelecektir.

Avrupa'dan enflasyon da ithal edeceğiz!

- İthalatımızın çoğunu dolar cinsinden yapıyor olmamız, euro bölgesinden, yani Avrupa'dan hiç ithalat yapmadığımız anlamına tabii ki gelmiyor. Ancak bu aşamada euronun değer yitirmesinin avantajını yok edecek bir sorun çıkacak karşımıza: **“Avrupa’da yükselecek enflasyon.”** Dolayısıyla Avrupa'dan ithal ettiğimiz mallar daha pahalı hale gelecek. Örneğin görece daha pahalı Alman arabalarını unutup Fransız ve İtalyan arabalarına yönelmek gerekecek. Ama düşük segment arabalar bile fiyat açısından uçuşa geçecek.
- Dolar cinsinden aldığımız petrol ve petrol türevi ürünler zaten el yakacak. Bakmayın siz petrolün şu anda ucuz olduğuna... Çin ekonomisi durgun seyrediyor, petrol o yüzden ucuz. Çin durgunluğu aşarsa petrol yeniden uçar!
- Peki Çin durgunluğu aşabilir mi? Mümkün... Faiz indirimleri uygulanıyor, pandemi kısıtlamaları gevşedi vs... Çin durgunluğu aşacak gibi görünüyor...
- Yeniden Avrupa'ya dönelim... Avrupa zaten yüksek enflasyondan muzdaripti. Resesyona girmemek için faiz artırımına sıcak bakmıyorlardı. Şu son gelişmelerle enflasyon daha da artacak. Ve resesyon ihtimali hala var. Yani Avrupa'nın faiz artırması biraz zor.
- Ne var ki faiz artırımını zor ama imkansız değil. Ekonomik küçülmeyi kabullenip faiz artırımına gidebilirler. O zaman da arz daralması yaşanır. Adeta sakal-bıyık durumu, karar vermek zor.
- Sonuçta Rusya'nın Avrupa'ya gazı kesmesi karşısında **“Bize ne arkadaş”** diyemiyoruz. Bu karar dönüp dolaşıp bizi de etkiliyor...

Rusya'nın fosil yakıt geliri savaşın maliyetini geride bıraktı

DİDEM ERYAR ÜNLÜ

08 Eylül 2022 Perşembe

Rusya'nın 24 Şubat'ta Ukrayna topraklarına girmesi, Avrupa'nın enerji yapısını yeniden sorgulamasına yol açtı.

Doğal gazının yaklaşık yüzde 45'ini ve petrolünün ise 4'te birinden fazlasını Rusya'dan temin eden Avrupa'da, işgal sonrasında enerji güvenliğine yönelik endişeler ciddi ölçüde arttı.

Brüksel merkezli düşünce kuruluşu Bruegel analisti Simone Tagliapietra gibi birçok analist, Ukrayna'daki savaşın, siyasetçileri yeşil stratejilerini hızlandırmaya zorladığını ifade etse de, Avrupa'yı zorlu bir kışın beklediği kesin. Rusya için ise tablo hiç endişe verici değil.

Enerji ve Temiz Hava Araştırma Merkezi (Centre for Research on Energy and Clean Air, CREA), hava kirliliğine yönelik çözümleri ortaya çıkarmaya odaklanan bağımsız bir araştırma kuruluşu. CREA'nın yayımladığı yeni bir analiz, Rusya'nın Ukrayna'yı işgalinden bu yana geçen altı ay içinde petrol, gaz ve kömür ihracatından elde ettiği kazancın, işgalin toplam maliyetini geride bıraktığını ortaya koyuyor.

Federal bütçeye 43 milyar Euro katkı

Savaşın Kremlin'e 100 milyar Euro'ya mal olduğu tahmin edilirken, Şubat'tan Ağustos'a kadar olan süreçte, fosil yakıt ihracatı 158 milyar Euro'ya ulaştı. Fosil yakıt ihracat gelirleri, Rusya'nın federal bütçesine tahmini 43 milyar Euro katkıda bulunarak, Ukrayna'daki savaşın finanse edilmesine yardımcı oldu.

Rapora göre, en büyük fosil yakıt ithalatçıları listesinde ilk sırada 85,1 milyar Euro ile AB geliyor. Sıralama şöyle devam ediyor: 34,9 milyar Euro ile Çin; 10,7 milyar Euro ile Türkiye; 6,6 milyar Euro ile Hindistan; 2,3 milyar Euro ile Mısır ve 2 milyar Euro ile Güney Kore. AB içindeki en büyük ithalatçılar ise; Almanya (19 milyar EUR), Hollanda (11,1 milyar EUR), İtalya (8,6 milyar EUR), Polonya (7,4 milyar EUR), Fransa (5,5 milyar EUR), Bulgaristan (5,5 milyar EUR), Belçika (4,5 milyar Euro) ve İspanya (3,3 milyar Euro) olarak sıralanıyor.

Rusya'dan ithalata tarife gelmesi gerek

CREA'nın baş analisti ve raporun yazarlarından Lauri Myllyvirta, "Küresel fosil yakıt fiyatlarındaki artış, ihracat hacimlerindeki düşüşe rağmen Rusya'nın hala fosil yakıtlardan rekor gelir elde ettiği anlamına geliyor. Bununla mücadele etmek için hükümetlerin Rusya'dan yapılan ithalatlara tarifeler veya fiyat tavanları getirmesi ve enerji tasarrufu önlemlerini hızlandırması gerekiyor. Isı pompaları ve elektrikli araçlar aracılığıyla temiz enerji ve elektrifikasyonun yaygınlaştırılmasını hızlandırarak, petrol ve gaz tüketiminin azaltılmasına özellikle odaklanılması gerekiyor" diyor.

"Acısına katlandığımız her bombalama fosil yakıtlarla finanse edildi"

Çevresel Girişimler Merkezi (Centre of Environmental Initiatives, Ekoaction) Enerji Bölümü Başkanı Kostiantyn Krynytskyi'nin sözlerini aktararak bitirelim:

"24 Ağustos'ta Ukrayna genelinde 189 hava saldırısı uyarısı duyuldu. Acısına katlandığımız her bombalama fosil yakıtlarla finanse edildi. Ülkelerin temiz enerjiye geçişi hızlandırarak Rus fosil yakıtlarına olan bağımlılıklarını azalttığına dair olumlu işaretler olsa da, sürecin acilen hızlandırılması gerekiyor. Yaptırımlar işe yarıyor; bunlar genişletilmeli ve güçlendirilmeli."

Yüksek fosil yakıt fiyatları, temiz enerji yatırımlarını cazip kılıyor

Analizin temel bulguları şöyle:

- Savaşın başlangıcına kıyasla, AB'ye yapılan ihracatta yüzde 35'lik bir düşüş ile birlikte fosil yakıt ihracat hacimlerinde yüzde 18'lik bir düşüş oldu. AB'nin kömür ithalat yasağı, kömür talebinin yerini alacak başka alıcı bulamaması nedeniyle Rusya'nın ihracatını ve üretimini vurdu.

■ AB'nin Rusya'ya getirdiği petrol yasağının vurucu etkileri henüz gerçekleşmedi. AB'nin Rusya'dan petrol ithalatı, işgalin başlangıcına kıyasla Temmuz-Ağustos aylarında yüzde 17 düştü, ancak yasağın yılsonunda yürürlüğe girmesiyle birlikte yüzde 90 oranında düşmesi bekleniyor.

■ En büyük ithalat artışları Hindistan, Çin, Birleşik Arap Emirlikleri, Mısır ve Türkiye'de gerçekleşti, ancak diğer ülkelerden gelen düşüşleri telafi etmeye yetmedi. Artış, ham petrol ithalatı ve Çin'in kömür ithalatından kaynaklandı.

■ ABD ve Avustralya, Rus petrolünün büyük alıcıları olan Hint rafinerilerinden petrol sevkiyatı almaya devam ederken, Avrupa'ya ait ve sigortalı gemiler Rus petrolünü yeni alıcılara taşıyor. Rusya'dan petrol ithalatı yasaklarına yanıt olarak petrol ihracatı yeniden yönlendirildiğinden, dolaylı yollardan Rus petrolünün ithalatını önlemek için güçlü yaptırım mekanizmalarına ihtiyaç duyuluyor.

■ Çok yüksek fosil yakıt fiyatları, temiz enerji yatırımlarını dünya çapında cazip hale getiriyor. Fiyat teşvikleri ve güçlendirilmiş politikaların bir sonucu olarak temiz enerji yatırım öngörülerini AB, ABD ve Çin'de önemli ölçüde arttı.

Abdulkadir Selvi

İYİ Parti'deki infial büyüyor, peki masa dağılır mı

Meral Akşener, Yeni Çağ TV'deki yayında Gürsel Tekin'in HDP'yle ilgili açıklamasına karşı çok önemli bir çıkış yaptı. HDP'ye bakanlık verilmesi olayına verdiği tepkinin gölgesinde kalmış olmalı ki asıl cumhurbaşkanlığı seçimine ilişkin söyledikleri yeterince gündem maddesi olmadı.

Kılıçdaroğlu cumhurbaşkanı adaylığı konusunda en ileri çıkışı yapıp, "Altılı masa ismim üzerinde uzlaşırsa hazırım" demişti. Başından beri 'Cumhurbaşkanı adaylığı konusunda altın hisse Akşener'in elinde' diyorum. Kılıçdaroğlu'nun ortak cumhurbaşkanı adaylığının vizesi Akşener'den geçiyor.

KAZANACAK ADAY KRİTERİ

Kılıçdaroğlu'nun açıklaması üzerine gözler Meral Akşener'e çevrildi. Akşener ise Yeni Çağ TV'deki yayında çok önemli bir mesaj verdi. Tam 4 kez "kazanacak aday" vurgusu yaptı. Bir kez "seçilecek" aday dedi. Sonra, "Seçilecek aday dedim ama doğrusu kazanacak aday" diye düzeltme gereği duydu.

1- Sayın Kılıçdaroğlu'nun cumhurbaşkanı adaylarının vasıflarına dair ilan ettiği sıfatlar var. Çok doğru buldum. Kazanacak bir adayla (benim eklediğim bir şey) hâlâ orada duruyorum. Kazanacak bir adayla yola çıkmamız lazım.

2- Kılıçdaroğlu'nun söylediği bütün sıfatlara katılarak mümkünse ilk turda seçilecek bir adayla gitmemiz gerektiğine inanıyorum.

3- Kılıçdaroğlu, cumhurbaşkanı adayıyla ilgili vasıflar saydı. Biz hepimiz ona katılıyoruz. Aynı zamanda da kazanacak bir aday.

4- Kazanabileceğine kanaat ettiğimiz bir adayla 13. cumhurbaşkanı bizim adayımız olacak.

5- Seçilecek bir adayla. Yanlış söyledim, kazanacak bir adayla gitmeliyiz.

İBRE YAVAŞ'A DÖNDÜ

Şimdi asıl soru şu, kazanacak aday kim? Akşener kimi kastediyor. Kılıçdaroğlu'nu kastetse ismini söyler, 'Kemal Bey'i destekliyoruz' derdi. Böylece tartışma biterdi. Ama İYİ Parti cephesinde ibre Mansur Yavaş'ı gösteriyor.

Akşener'e yakınlığı ile bilinen İstanbul İl Başkanı Buğra Kavuncu, sahada en çok duydukları ismin Mansur Yavaş olduğunu söylemişti. Son dönemde Akşener ile Yavaş arasındaki yakınlaşma dikkate alınınca Kavuncu'nun bu sözleri Kılıçdaroğlu cephesinde sarsıntıya yol açmıştı.

AKŞENER'İN SÖZLERİ

Kılıçdaroğlu'nun çıktığı her yayında Mansur Yavaş'ın isminin gündemde olmadığına, 6'lı masada uzlaşma sağlanırsa aday olduğuna dair açıklamalarından sonra İYİ Parti'den çok önemli iki açıklama geldi. Biri Yavuz Ağırlioğlu'nun doğrudan Kılıçdaroğlu'na yönelik, "Ben aday olacağım" heveslerine milletin ümitlerinin kurban edilmemesi yönündeki uyarısıydı. Ağırlioğlu da saha da Mansur Yavaş isminin konuşulduğunu söyledi. Kılıçdaroğlu'na, 'aday olacağım hevesiyle muhalefete mensup kesimlerin ümidini söndürme' mesajını verdi. Gazeteci Hulki Cevizoğlu, Meral Akşener ile Mansur Yavaş arasında cumhurbaşkanı adaylığının

konuşulduğunu ve Yavaş'ın, Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı adaylığında olduğu gibi partiler arasında bir konsensus olursa aday olacağını söylediğini açıkladı. Akşener'in de il başkanları toplantısında, "Altılı masa Yavaş'ı aday göstermezse ben aday gösteririm" dediğini aktardı.

GÜRSEL TEKİN BOMBASI

Gürsel Tekin'in, "HDP'ye bakanlık verilebilir" şeklindeki çıkışının İYİ Parti'de böylesine büyük bir infiale yol açacağını tahmin etmiyordum. Meral Akşener, "Bizim olduğumuz masada HDP olmaz" dedi. Yavuz Ağırlioğlu, "HDP olursa masadan kalkarız" diye konuştu. Akşener daha önce HDP'yi PKK'nın uzantısı olarak gördüklerini söylediği için bu tepkiler sürpriz sayılmadı. Ama bu denli yüksek bir dozda tepki verilmesi beklenmiyordu. Peki İYİ Parti neden bu denli sert tepki gösterdi.

CHP'Yİ BAĞLAR

1- Akşener, HDP'yle ilgili sözlerinin Gürsel Tekin'in kişisel düşüncesi olduğu kanaatinde değil. "Sayın Tekin, çok tecrübeli, CHP'nin kilit taşlarından birisidir. Böyle bir cümle kurduğuna, kanaat belirttiğine göre partisinin görüşlerini iletiyor demektir" sözleriyle CHP'nin kurumsal görüşünü yansıttığı görüşünde.

KILIÇDAROĞLU YUMUŞATTI

2- Kılıçdaroğlu, Gürsel Tekin'in açıklamalarının sorulması üzerine net bir şekilde HDP'ye bakanlık verilmesi gibi bir düşüncemiz yok demedi. Tam aksine, "Karar alınırken 6 lider oturup karar alacağız" diye yumuşatmaya çalıştı. Kılıçdaroğlu'nun, "HDP ile görüşülebilir" şeklindeki sözleri ise İYİ Parti'de rahatsızlığı arttırdı.

KILIÇDAROĞLU ARAMADI

3- HDP krizi üzerine Kılıçdaroğlu ile Akşener'in görüştüğü haberi yayıldı. Ama bu daha sonra doğrulanmadı. Kılıçdaroğlu'nun Gürsel Tekin'in ve Barış Yarkadaş'ın açıklamaları üzerine Akşener'i arayıp doğrudan bilgilendirmemesi İYİ Parti'deki rahatsızlığı arttırdı.

HDP İLE ANLAŞTI MI

4- Kılıçdaroğlu'nun cumhurbaşkanlığı seçiminde HDP oylarını almak için HDP'ye yönelik pozitif mesajlar vermesi İYİ Parti'de "Kılıçdaroğlu ile HDP anlaştı mı?" sorusuna yol açtı.

5- HDP Eş Genel Başkanları Pervin Buldan ile Mithat Sancar'ın, Kılıçdaroğlu'nu ziyaret ederek Akşener ile Yavaş aday olduğu takdirde desteklemeyeceklerini ancak İmamoğlu veya Kılıçdaroğlu aday olursa destek vereceklerini ilettikleri ortaya çıkmıştı.

KILIÇDAROĞLU'NA DARBE VURDU

Gürsel Tekin'in HDP çıkışının bir de öteki yüzü var. Gürsel Tekin, HDP çıkışıyla bombanın fitilini çekip 6'lı masanın ortasına bıraktı. İYİ Parti'yi en hassas yerinden vurdu. O nedenle tepkilerin odağında yer aldı. Ama asıl en büyük darbeyi Kılıçdaroğlu'na vurdu. Cumhurbaşkanlığı seçiminde hem HDP'nin hem de İYİ Parti'nin oylarına ihtiyacı olan Kılıçdaroğlu tam işler yoluna girdi derken bir anda kendini Gürsel Tekin, İYİ Parti ve HDP krizinin ortasında buldu.

BARIŞ YARKADAŞ İNFİALİ

İYİ Partililerle konuşuna kadar Barış Yarkadaş konusunda bu kadar tepkili olduklarını farkında değildim.

Barış Yarkadaş'ın, "Şimdi siz HDP'li seçmenin yerel seçimde oyunu alacaksınız, HDP'li seçmenlerin katkısıyla seçilen büyükşehir belediye başkanlıklarının dağıttığı dairelerin daire başkanları olacaksınız, genel müdürleri olacaksınız, yakın çevreniz büyükşehir belediyelerinden ihale alacak. Tek tek biliyorum, bana söyletmesinler. Beni konuşturmasınlar" sözleri tam bir infiale yol açtı. İYİ Parti, Barış Yarkadaş hakkında suç duyurusunda bulundu.

MASA DAĞILIR MI

Gürsel Tekin'in HDP çıkışı ve Barış Yarkadaş'ın aba altından sopa göstermesi CHP ile İYİ Parti arasında bir güven krizine neden oldu. Kılıçdaroğlu'nun ortak cumhurbaşkanı adaylığına darbe vurdu. Ama bunun hemen 6'lı masayı dağıtacağını düşünmek yanlış olur.

Esfender KORKMAZ

Fiyat istikrar politikaları (2)

8 Eylül 2022 Perşembe

Dün bu köşede, fiyat istikrarı için genel olarak uygulanan para, kur ve bütçe politikalarını tartıştım. Devamı olarak;

4.Mal ve Hizmet arzının artırılması: Enflasyonun temel nedeni, arz-talep dengesinin bozulmuş olmasıdır. Arzın artırılması da, ürün bolluğu yaratır ve fiyat artışını frenler.

Arzı artırmak, kapasite kullanım oranının artırılması, yeni yatırım yapılması, bütçeden popülist harcamaların kaldırılması ve bu harcamaların yatırıma dönüştürülmesi şeklinde gerçekleşir.

Öte yandan üretim araçlarının etkin kullanılması, toplam faktör verimliliğinin artırılması; mal ve hizmet arzını artırır.

Toplam Faktör Verimliliği (TFV), GSYH'da istihdam, sermaye stoku gibi girdi olan faktörlere göre hesaplanan katma değer üstünde meydana gelen ve açıklanamayan artı katma değerdir.

Toplam faktör verimliliğini, teknolojik yenilikler, bilgi birikimi, işçi verimliliği, rekabet şartları, demokratik ve hukuki altyapı etkiler. Firma içi faktör verimliliğinde ise firma içi ve firma dışı faktörler etkilidir.

Firma içi faktörler, yeni teknoloji ve üretim teknikleri, Ar-Ge, yönetimde etkinlik, iş gücü verimliliğidir. Dışsal faktörler ise, rekabet ortamında iyileşme, girdiye ulaşım imkânları, altyapı kalitesi, finansmana erişim imkânları, hukuki, siyasi ve demokratik altyapıdır.

Ortodoks politikalar, uzun dönemde makro dengelerin sağlanmasına yöneliktir. Ancak bu politikaların başarılı olması, piyasa yapısına, istikrar sorununun büyüklüğüne göre değişir. Ayrıca, hukuki ve demokratik altyapı ve güven sorunu da başarıda veya başarısızlıkta etkili olur. Hükümet olan güvenin düşük olması, beklentileri de olumsuz etkiler ve politikaların başarı şansını düşürür.

Bu durumda özellikle kamu fiyatlarının dondurulması, enflasyonun altında ücret düzeltilmesi ve kurların dondurulması, gibi şok önlemler alınmasını savunanlar var. Bu politikalara Heterodoks politikalar deniliyor.

Başka bir ifade ile Ortodoks politikalar orta ve uzun dönemde makro dengeleri yeniden kurmaktır. Heterodoks politikalar ise ağırlıklı olarak, kısa dönemli ve şok önlemlerdir.

Gerçekten başta kamuda, fiyatların sabit tutulması kısa dönem için mümkündür. Fiyatların sabit tutulması orta ve uzun dönem devam ederse karaborsa artar. Mal kıtlığı oluşur. Ayrıca kontrol sonrası fiyatlar daha yüksek oranda artar.

Kurların sabit tutulması, ithalatın ucuzlamasına ve enflasyonun düşmesine neden olur. Ama yine kısa dönem için uygulanabilir. Aksi halde resmî kur ile piyasa kuru arasında fark açılır.

Ücretlerin sabit tutulması devam ederse, sosyal patlama olur.

Bu nedenlerle, Heterodoks politikalar şok önlemlerdir ve bu politikaları yalnızca bir defa uygulamak imkânı vardır.

Türkiye'de 2021 sonrasında başlayan yüksek enflasyon ve kur artışını frenlemek için ilgili bakanın açıkladığı politikaların Heterodoks politikalarla ilgisi yoktur.

Sonuç olarak; enflasyon giderek arttı. Son on yılın en yüksek cari açığını yaşıyoruz. İflas risk primi (CDS) Rusya'dan sonra en yüksek olan ülke Türkiye'dir. Doğrudan yabancı yatırım sermayesi gelmiyor, olan da çıkıyor. Bunlar krizin derinleştiğini gösteriyor. Ama beni krizden çok hükümetin tutumu korkutuyor. Çünkü istikrar programı yapmıyor.

Yaşamakta olduğumuz krizden nasıl kurtulabiliriz? Yarınki yazımda...

08 Eylül 2022, Perşembe

BAŞYAZIMEHMET BARLAS

Avrupa'nın gıda krizi, Putin ve Erdoğan'ın elinde

Rusya Devlet Başkanı **Putin**, Ukrayna'daki tahılın çoğunun yoksul ülkelere değil de AB ülkelerine gittiğini belirterek tahıl güzergâhının değiştirilmesi gerektiğini söyledi. "**Bu, gelişmekte olan ülkelere gönderilenlerin sadece yüzde üçü**" diyen **Putin**, ürünlerin varış noktalarını sınırlamayı Cumhurbaşkanı **Tayyip Erdoğan** ile görüşeceğini altını çizdi. **Putin** ayrıca küresel gıda sorunlarının artmasının olası olduğunu ve insani bir felaketin yaklaştığını da söyledi.

Rusya enerjiden sonra şimdi gıda kozunu da masaya sürüyor. Avrupa, soğukla nasıl baş edeceğinin yollarını henüz bulamamışken bir de gıda krizi kapılarına dayandı. Türkiye ve Birleşmiş Milletler gözetiminde yapılan tahıl koridoru anlaşmasının süresi kasım ayında doluyor.

Şanghay İşbirliği Örgütü'nün Özbekistan'da düzenlenecek zirvesinde **Tayyip Erdoğan** ve **Putin**'in tahıl anlaşmasının şartlarını yeniden değerlendirmesi bekleniyor. **Putin**'in talepleri arasında daha çok Rus tahılının satılıyor olması da var. Şanghay'da her ne görüşülecekse bu şartların Avrupa'nın lehine olmayacağını şimdiden söyleyebiliriz. Avrupa'nın midesi **Erdoğan** ile **Putin**'in elinde.

ABD, YUNAN'IN İPİNİ GEVŞETTİ

Cumhurbaşkanı **Erdoğan**'ın Yunanistan'a yönelik "**Bir gece ansızın gelebiliriz**" sözlerine tepki doğan Yunanistan'ın ipini elinde tutan ABD'den geldi. PKK/YPG'den sonra yeni gözdesi olan Yunanistan'a sahip çıkan ABD Dışişleri Bakanlığı, "**Her ülkenin egemenliği ve toprak bütünlüğüne saygı duyulmalıdır ve bunlar korunmalıdır. Yunanistan'ın bu adalar üzerindeki egemenliği sorgulanamaz**" diye açıklama yaptı. Bizim de Amerika'ya söyleyeceğimiz tek şey var: "**Yunanistan'ın ipini kısa tutsun. Elimizden bir kaza çıkabilir.**"

Öte yandan iç siyasette Amerika'nın gözünden düşen PKK'nın siyasi uzantılarına

bakanlık verilip verilmeyeceği ve **Kılıçdaroğlu**'nın adaylık sorunu tartışılıyor. Durum altılı masada o kadar karıştı ki, Yüksek Seçim Kurulu'na aday bildirilme süresinin son anına kadar tartışmanın devam edeceğini söyleyenler bile var. Sebebi ise çok dramatik. "**Erken açıklanırsa adayımız yıpranır**" diyorlar. 24 Haziran 2018 seçimlerinden bu yana, yani yaklaşık 5 yıl önce adaylığını açıklayan **Recep Tayyip Erdoğan**'ın karşısına çıkıp "**Ben adayım**" deme cesaretini göstermek bu kadar zor mu?

BALKAN TURUNUN ANLAMI

Cumhurbaşkanı **Erdoğan**'ın Balkan turu salı günü başladı. Bosna Hersek'te başlayan bu önemli ziyaretin dünkü durağı Sırbistan'dı. Karşılıklı ticaret hacmi konusunda önemli açıklamalar yapıldı. Bence en önemlisi, Bosna Hersek'ten sonra Sırbistan'a da artık karşılıklı olarak kimlik kartıyla gidebileceğiz. **Erdoğan**, Ukrayna-Rusya Savaşı'na yönelik sorulara çok çarpıcı cevaplar verdi. Dahası, Rusya'yı köşeye sıkıştırmak için yapılanların bütün dünyada bir enerji ve tedarik krizine yol açtığını söyledi. Batı'ya da bir eleştirisi vardı: "**Ukrayna'ya silah değil hurda gönderiyorsunuz.**"

Balkanlar bizim için çok önemli bir coğrafya. Osmanlı'nın Türkiye Cumhuriyeti'ne bir mirası. Belki artık bizim sınırlarımızda değil ama bu coğrafyaya sahip çıkmak tarihsel bir sorumluluk. Cumhurbaşkanı **Erdoğan**, Bosna Hersek ve Sırbistan ile ilişkileri sıcak tutarak bölgede patlak verme potansiyeli taşıyan bir çatışma ortamının da önüne geçmeye çalışıyor. Rusya-Ukrayna ilişkilerinde olduğu gibi çok hassas bir dış politika adımları bunlar. Dünyadaki liderlerin diplomasi konusunda **Erdoğan**'dan öğreneceği çok şey var.